

Na de persconferentie van 03-11-2020 (top-line)

Kwalitatief inventariserend onderzoek voor DPC

Projectnummer: 25037

b l a u w

Inleiding

Op basis van de 10 gevoerde duo-gesprekken kunnen we enkele algemene conclusies trekken met betrekking tot het deelnemende Algemeen Nederlands Publiek. Deze worden op de hiernavolgende sheets in globale zin besproken.

Kennis van de maatregelen wordt lastiger

Men is redelijk op de hoogte van de maatregelen, maar niet 100% zeker van de maatregelen. Mensen onthouden vooral wat voor hen persoonlijk relevant is/ de meeste invloed op hun leven heeft. Verder horen we dat men wat minder geconcentreerd luistert naar de nieuwe maatregelen dan in maart. Het 'nieuwe' en 'spannende' is er een beetje vanaf.

Eventuele verwarring over de maatregelen komt door:

- **Continu veranderende regels** - Wat is nu de laatste status? Maatregelen worden steeds aangepast en er gelden uitzonderingen.
 - Sinds maart zijn regels ingesteld, versoepeld. Vervolgens zijn ze in aangepaste vorm ingevoerd en daarna verder aangescherpt: horeca en culturele sector die wel niet open zijn, wisselende bezoekersaantallen, het aantal toegestane personen bij een uitvaart of waar je binnen/buiten mee kunt afspreken.
 - Maatregelen worden soms kort na de aankondiging toch weer aangepast: bibliotheken en buurthuizen gaan dicht, maar sommigen toch weer deels open. Mensen vernemen dit via het nieuws, social media, via desbetreffende instanties zelf of van horen zeggen/het eigen netwerk.

- **Vrijblijvend** - De dringende adviezen (geen regels) bieden ruimte voor eigen interpretatie. Iedereen kan er anders mee omgaan. Dat geldt voor burgers, denk aan het wel/niet reizen naar het buitenland, wel/niet noodzakelijk reizen, wel/niet een mondkapje op. Maar mensen merken ook dat organisaties/ instanties en bedrijven soms net even anders omgaan met de maatregelen. Dit leidt tot verwarring, irritatie en ondermijnt uiteindelijk ook gevoel van solidariteit.
- **Te weinig duidelijkheid** - Men begrijpt de maatregelen niet altijd goed: bijvoorbeeld wanneer is iets een 'noodzakelijke reis'? Mag een student in het weekend naar zijn ouders? Ook het waarom erachter is soms onduidelijk.
- **Tegenstrijdigheden** - De regels lijken soms onlogisch: Waarom mag je niet naar het theater waar alles goed geregeld is, maar wel naar IKEA of Action waar veel meer mensen bij elkaar zijn? Waarom mag je niet buiten sporten in groepsverband met voldoende afstand, maar wel binnen in één ruimte van dezelfde apparaten gebruik maken? Waarom moet je op de ene plek wel een mondkapje dragen en ergens anders niet? Ook de boodschap om nu streng te zijn en straks samen kerst te vieren voelt tegenstrijdig. Mensen vragen zich af of ze daarna dan weer terug moeten naar de situatie van nu.
- **Verschuilde bronnen** - Wat tenslotte niet helpt is dat er heel veel verschillende standpunten, berichten en experts zijn die langs allerlei bronnen tot mensen komen: Rijksoverheid (persconferentie, website), RIVM, GGD, praatprogramma's, kranten, online bronnen (social media, nieuws-apps, andere websites). Deze bronnen spreken elkaar nogal eens tegen en dat is verwarrend: Welke moet men nu geloven? Werken mondkapjes nu wel of niet?

Met name niet knuffelen en beperken sociale contacten is lastig

1703180

Men is welwillend om zich aan de maatregelen te houden

Vrijwel alle deelnemers nemen de maatregelen serieus en proberen er binnen de mogelijkheden het beste van te maken.

Goed te doen qua maatregelen

De basismaatregelen zijn duidelijk genoeg en men weet hoe men zich eraan moet houden. Zoals de 1,5 meter, hygiënemaatregelen en in doorstroomlocaties een mondkapje dragen. De kwetsbare doelgroep die we in dit onderzoek spraken is vaak extra alert en bereid zich aan de maatregelen te houden, want men wil echt niet ziek worden.

Moeilijk te doen qua maatregelen

- Het meest lastig vindt men het gemis aan fysiek contact (knuffelen) en de afname van sociale contacten (max. met 2 mensen buiten of binnen 2 mensen extra en op afstand en sluiting van ontmoetingsplekken).
- Daar waar maatregelen onduidelijk zijn (wel geen mondkapje, noodzakelijk reizen), is men soms onzeker of men de maatregelen wel goed (genoeg) toepast. Daarvan weten mensen niet altijd of ze zich er wel goed aan houden.
- Soms is het niet goed mogelijk je aan de maatregelen te houden, bijvoorbeeld omdat je met je moeder naar het ziekenhuis moet. In die gevallen proberen mensen alsnog de risico's op besmetting zoveel mogelijk te beperken (bijvoorbeeld door een mondkapje te dragen in de auto).

Waar mensen mee worstelen

- Voor de meeste van de gesproken respondenten ligt focus op dit moment vooral op gezond blijven. De meesten proberen zichzelf, gezinsleden en anderen te beschermen door zichzelf zo goed mogelijk aan de maatregelen te houden. Op die manier hopen ze het risico op besmetting zo klein mogelijk te maken. Velen van hen ergeren zich daarom aan mensen die zich niet (goed) aan de maatregelen houden.
- Men vindt het ook lastig anderen daarop aan te spreken. Niet iedereen staat daarvoor open en mensen hebben merkbaar een kort(er) lontje. Een opmerking leidt soms tot verbale agressie. Respondenten zouden het daarom fijner vinden als maatregelen aangescherpt worden zodanig dat voor iedereen duidelijk wordt wat wel en niet mag.
- Lastig maar niet onoverkomelijk is dat mensen het leven als vrij saai ervaren omdat ze weinig kunnen ondernemen in hun vrije tijd vanwege alle beperkingen (o.a. horeca en culturele sector dicht).
- Jonge mensen zijn bang om ouderen te besmetten. Bij opa's en oma's betekent dat niet of beperkt langsgaan. Als je nog inwoont bij je ouders kan dat soms wel dilemma's opleveren en schuldgevoel geven of tot discussie leiden als je toch een beetje de grenzen opzoekt.

Diverse mogelijkheden om mensen te helpen zich aan de maatregelen te houden 1703180

Instructies helpen maar worden niet altijd consequent gebruikt

Instructies bij winkels, sportfaciliteiten, horeca, musea etc. dragen eraan bij dat mensen zich buiten de deur aan de maatregelen houden. Alleen ervaren mensen dat de instructies onderling ook weer verschillen wat weer voor verwarring zorgt. Looproutes in bv. winkelcentra zijn daarentegen wel duidelijk, alleen houdt niet iedereen zich daaraan. Een ander daarop aanspreken is lastig.

Vanuit de overheid zijn er verschillende zaken waarmee burgers geholpen kunnen worden om zich makkelijker aan de maatregelen te kunnen houden.

- **Een duidelijk tijdsplan** – Men wil weten wat men kan verwachten en wanneer de overheid hierover beslist. Elke week een vast voorlichtingsmoment kan hierbij helpen. Zo hebben mensen iets om zich aan vast te houden en 'naar toe te werken'. Ook de routekaart helpt hierbij, mits de overheid de maatregelen toepast die bij de fase horen.
- **Eenduidige en directieve boodschap** – Er is behoefte aan informatie die maar op 1 manier te interpreteren is, zonder allemaal uitzonderingen.
- **Perspectief** – Men wil graag een perspectief geboden krijgen. Bij welke aantallen is het weer mogelijk af te schalen zonder dat er daarna weer een aanscherping nodig is bij oplopende aantallen. Het vooruitzicht misschien weer terug moeten naar strengere maatregelen vindt men ontmoedigend.

- **Van streng naar minder streng** – Het lijkt er daarom op dat men liever nu de pijn neemt om daarna langzaam de draad weer op te pakken. Dat is een fijner vooruitzicht dan 'jojo-en'. Dat maakt de maatregelen ook beter vol te houden.
- **Successen delen** – Er is behoefte aan een positieve boodschap. Als mensen horen dat de maatregelen helpen (dalende cijfers), motiveert dat om zich eraan te houden.
- **Positieve toon in communicatie** – De manier waarop de maatregelen verteld worden kan positiever vinden sommigen en berichtgeving mag ook speels en kort. Zoals via social korte teksten delen waarin de maatregelen op een grappige manier verteld worden: *'Bill wil niet langer thuis blijven, daarom draagt hij een mondkapje. #BeLikeBill. 'Nu eten afhalen, maar straks weer naar een restaurant #WeLikeTheHoreca'*. Blijf ook de waardering voor de zorgmedewerkers en mensen werkzaam in vitale beroepen uitspreken zoals in maart en april.
- **Strengere handhaving** – Velen vinden het fijn als maatregelen zoals de 1,5^e meter en mondkapjes beter gehandhaafd worden. Men benoemt vooral de handhaving op straat (groepsvorming) en in de supermarkten (1,5^e meter, alleen komen en mondkapjes dragen). Men vindt dat winkelpersoneel (of de managers) een verantwoordelijkheid te nemen hebben. Tegelijkertijd is er ook het besef dat dit allemaal erg lastig te realiseren is.
- **Het goede voorbeeld geven** – Het blijft belangrijk dat ook mensen in voorbeeldfuncties zich in het openbaar aan de maatregelen houden (ministers, Koning), maar ook bv. winkelpersoneel.
- **Doordringen van het gevaar** - Het blijft nodig om mensen ervan te doordringen hoe gevaarlijk het virus is. Testimonials van (ex-) patiënten en verplegend personeel helpen hierbij.

Voor invulling van de feestdagen is men afwachter¹⁷⁰³¹⁸⁰iu

Tenslotte bespraken we met mensen hoe ze verwachten dat kerst en Oud en Nieuw zullen verlopen.

De meesten hebben nog geen concrete plannen voor Kerst en/of Oud en Nieuw. Ze wachten de (nieuwe) maatregelen af.

- Kerst verwacht men in (kleine) familiekring te vieren. Als dit betekent dat de regels overschreden worden, dan overwegen mensen ook om online 'samen te eten'.
- Oud en Nieuw is een feest met vrienden. Sommige jongeren lijken de grens op te gaan zoeken en zijn van plan met een vriendengroep bij iemand thuis dit feest te vieren. Ouders vinden het lastig hun volwassen thuiswonende kinderen te verbieden om dit te doen. Ouderen vieren het alleen, thuis, in beperkte kring conform de regels of helemaal niet.

METHODE

Diepte-interviews

Moderators

Dori van Rosmalen
Nicole Remmers

10 duo-interviews

Veldwerk

5 november 2020

Doelgroep - We spraken 10 duo's waarvan minimaal één persoon tot de kwetsbare doelgroep voor Corona behoort. De tweede persoon van het duo is een bekende, zoals de partner, familie of vrienden. Daarnaast is gezorgd voor spreiding naar leeftijd, levensfase, migratieachtergrond en opleidingsniveau.

Gespreksflow – Het interview start vanuit de ervaring van de persconferentie van de premier en minister van VWS van 03-11-2020. Daarna is gesproken over hoe makkelijk / moeilijk men zich aan de maatregelen kan houden en welke hulp de overheid kan bieden die makkelijker te maken. Tot slot zijn de feestdagen besproken.

Online onderzoek - De gesprekken zijn gevoerd via Microsoft Teams. De gesprekken zijn online en anoniem meegekeken door de opdrachtgever.